

Carl Aage blev en redningsmand

Carl Aage Sørensen var ikke kun en mand med grønne fingre, han var også en redning. Han blev Knud Arne Christensens følgeven, og Lisbeth Steffensens livline. Problemet er blot, at der er for få af Carl Aages slags.

SUNDHED

Palle Hyldahl Brændsgaard
pabr@dagbladetholstebro.dk

HOLSTEBRO: Man bør altid have en hamburgerryg i fryseren.

Knud Arne Christensen og Lisbeth Steffensen har tit leet af det leveråd. Morskaben blev ikke mindre af, at sætningen blev udtalt med den dialekt, som Lisbeths tidligere svigermor selv havde sagt den med. "A hår altji' æn ham-burryg i æ fryser".

Nu lo de ikke så meget mere. Slet ikke når Knud i de triste stunder lagde sig på sofaen og var utrøstelig. Stort set utrøstelig. For så ville Lisbeth hive sit es ud af ærmet, hvilket var en omskrivning af det livsvigtige råd fra Mors.

- A hår altji' æn is i æ fryser, sagde hun. Og så begyndte Knuds tæer som regel at vrikke muntert. Han var tilbage. Den glade, veltalende og velfunderede udgave af ham. Læreren fra Ørsted, der i en sen alder havde mødt Lisbeth fra Holstebro.

Sagen er bare, at den Knud forsvinder dag for dag.

Han kunne selv mærke, at noget var i vejen. Lisbeth slog det i første omgang hen. "Du skal bare til at bruge gule lapper som os andre," ville hendes trøst lyde, men Knud hørte ikke efter. Når hun i dag tænker sig om, så husker hun, hvordan det pludselig kunne frustrere ham, når hun kom hjem og forstyrrede ham midt i en af de interesser, der optog ham.

- Han kunne mærke, at der var noget galt, og når han siger det - en mand som ellers ikke sådan lige gik til lægen - så tør jeg ikke tænke på, hvornår han først har bemærket, at noget var i vejen, siger Lisbeth Steffensen.

Det er nu seks år siden, at Knud ikke helt kunne kende sig selv. Et år senere fik han visshed for sin frygt: Han havde Alzheimers sygdom.

- Han så sig selv som en idiot, fordi han var bevidst om, at sygdommen stjal hans viden. Jeg tror, at det, Knud er blevet budt, er noget af det værste, man kan blive budt som menneske.

***

Der er omkring 800 mennesker med demens i Holstebro Kommune. Og et stort problem: Flovheden.

- Der er så megen tabu omkring demens. Der er dermed en tendens til, at man i flov-

hed lukker sig inde i isolation med sin demens. Kun med åbenhed kan vi bryde tabu og flovhed. Man skal selvfølgelig ikke være flov over en sygdom, man ikke kan gøre for, fastslår Anders Bech.

Han er formand for Sommerfuglene, som er "Den frivillige demens-venne-gruppe i Holstebro Kommune". I dag lørdag er Sommerfuglene både til stede i Holstebro og Ulfborg for at oplyse om demens, og det er nødvendigt, for sygdommen rammer også de raske.

- Isolation forværrer kun sygdommen, mens sociale kontakter og aktiviteter sammen med andre i samme båd er den bedste medicin mod, at tilstanden forværres. Samtidig giver det mulighed for gode oplevelser i hverdagen. For mange af disse 800 mennesker tager ikke imod de aktiviteter og muligheder, der er i kommunen. Derfor er det vigtigt, at vi prøver at oplyse om dem, siger Anders Bech.

***

Det er "100 år siden" - eller deromkring - at Carl Aage Sørensen og Knud Arne Christensen for første gang mødtes. Carl Aage var gennem mange år den anerkendte stadsgartner i Holstebro Kommune, som var med til at definere de grønne områder, der den dag i dag stadig ses i Holstebro.

Han har også med til at plante området ved Gøgeurten til, og på et tidspunkt kom han ind i en af vejens haver.

- Det var noget mærkeligt noget, for dér sad en mand under en form for barnevognskaleche. Det viste sig at være Knuds fotoskjul med udsigt til hans bambus og mejser, husker Carl Aage om mødet mellem to grønne mænd.

For tre år siden så Lisbeth Steffensen igen det match. Hun læste Dagbladet, der portrætterede Carl Aage i forbindelse med hans 80 års fødselsdag. Knud gik som så ofte før i sin have.

- Jeg havde observeret, at Knud var blevet for ensom. Han var blevet mere lukket og ked af det. Så jeg gik ud til Knud og sagde, at jeg syntes, Carl Aage skulle komme og besøge ham. Og så var jeg så fræk at ringe...

Carl Aage Sørensen skulle være en følgeven, men mest af alt bare en ven.

- Og det var det rigtigste af det rigtigste, kan Lisbeth i dag konkludere.

Carl Aage er enig.

Venskabet vil jeg beskrive som smukt og rørende, siger Lisbeth Steffensen om det forhold, en følgevenneordning har skabt for hendes mand, 75-årig Knud Arne Christensen (til højre), og følgeven Carl Aage Sørensen. De to deler blandt andet interessen for have og natur. Foto: Johan Gadegaard

- Havde jeg ikke mødt Knud, så havde jeg ikke fået alt det ud det, som jeg har fået, siger han.

Han mener det. En Alzheimers-ramt person kan sagtens lære fra sig. Carl Aage lærte om bambus, fugle, træ, fotografering, Brexit, Macbooks, og hvad ellers Knud interesserede sig indædt for. Læringen gik begge veje. Der var en gensidig respekt.

- Carl Aage blev vores redningsmand. Når jeg hylede og var kørt fast, så kunne jeg finde på at ringe til ham. Han blev vores hjemmepsykolog, som kendte vores historie og vidste, hvad vi var oppe mod. Han har på den fineste og mest respektfulde måde formået at følge Knud. Med den menneskelige og pædagogiske tilgang blev Knuds selvværd styrket i Carl Aages selskab, siger Lisbeth.

- Den "gamle" Knud var et dannet og kultiveret menneske, og når vi havde et hjertevarmt øjeblik med smil, så fik vi begge et løft. Når jeg kørte hjem, var jeg klogere end fra morgenstunden, siger følgevennen.

Der var brug for en ven. Knud søgte Lis-

beths tryghed 25 timer i døgn, og når det blev for meget, og hun gik ud i haven for at få et frisk pust, så gik der ikke mere end ti minutter, før Knud stod ved hende igen. De græd, græd, græd. Hun valgte at gå fra en lederstilling til almindelig pædagog for at komme ned i tid hos Børne Universet Mejdal, men hun kalder stadigvæk sig selv naiv for at tro på, at hun kunne klare det hele selv.

- Jeg blev mere og mere brugt. Træt og bekymret, siger hun.

Her blev Carl Aage en livline. Hans tilstedeværelse gjorde, at Lisbeth ikke også blev syg. Hun kunne pludselig komme ud, tilmed besøge familien helt i Jægerspris. Der fulgte også dårlig samvittighed med, for skulle hun ikke være blevet hos Knud, og skulle hun ikke have sagt farvel til arbejdsmarkedet endnu tidligere end sidste år?

- Jeg kalder mig selv forkælet. Det er utroligt vigtigt at have de rigtige mennesker omkring sig, og det er jeg taknemmelig for, siger hun med stor ros til familie, venner, nabo, kolleger, kommune og sundhedsvæsen,

der upåklageligt har hjulpet hende gennem hele forløbet.

***

Sommerfuglene savner flere venner. Følgevenne-ordningen har eksisteret i et år, og den var den første af sin art i Danmark, hvor frivillige tager med ud at fiske, shoppe eller se håndbold sammen.

- Det er vigtigt, at følgeven-konceptet etableres tidligt i demensforløbet, så der kan dannes en relation og en fælles historie, som der kan bygges videre på, når sygdommen udvikler sig, siger Bente Nikolajsen, der er demenskonsulent ved Holstebro Kommune.

Ordningen er en del af projektet "Pusterum med god samvittighed", som er støttet af Sundhedsstyrelsen. I fokus er både den syge og de raske pårørende.

- Mange ægtefæller til demensramte har svært ved at modtage den hjælp, der tilbydes af kommunen, da de ofte føler, de svigter den demensramte, hvilket giver dårlig samvittighed. Det er derfor vigtigt, at tilbuddet både kan skabe pusterum for den pårørende og samtidig være en god aktivitet for såvel mennesket med demens som for følgevennen/besøgsvennen, siger Bente Nikolajsen.

Det er imidlertid svært at finde følgevennerne.

- Besøgsvennerne kan have svært ved at bevare motivation og energi til opgaven, hvis den demensramte ikke genkender besøgsvennen eller ikke kan huske, hvad de talte om sidste gang. Samtidig er demens en meget svær sygdom at forstå, siger demenskonsulenten.

Men man vil blive klædt på til opgaven, og resultatet af indsatsen er uvurderlig, siger Bente Nikolajsen.

***

Knud ligger på sofaen, men tæerne vrikker ikke.

Han fik i maj en plejebolig på Mellemtoften i Holstebro. Der ligger den nydelige mand nu iført mørke bukser, skjorte og rød pull-over. Han smiler, da han ser Carl Aage og giver ham hånden, mens han sætter sig op i sofaen.

- Jamen, står du der? Hvorfor kommer du ikke herover, siger han, da han med et endnu større smil ser sin Lisbeth.

Hun hjælper ham med at binde skoene, mens hun fortæller om dengang, Knud overrakte Gads leksikon til en tidligere svi-

gersøn og bad ham slå et ord op, hvorefter Knud kunne fortælle, hvad ordet betød. Endnu et mærkværdigt ord, men endnu en sikker forklaring. Det kunne ikke passe, sagde den tidligere svigersøn, mens han mere og mere frustreret bladrede for at finde ukendte ord.

- Husker du det, Knud?

- Husk nu, at jeg ikke fatter noget af det, der bliver sagt. Det er volapyk, Lisbeth, siger Knud i en forvrænget grimasse, hvori sorgen hastigt kommer tililende.

Heldigvis svinger samtalen over på Carl Aage.

- Uh, vi har sådan moret os sammen, siger Knud og smiler.

Pludselig erindrer han også Henrik, ham med leksikonet, og alt lysner. Han rejser sig og leger med sin kasse af træ-snurretoppe. Han taler om teknik og tyngdepunkt. Kan få snurretoppe til at snurre omvendt på pinden. Carl Aage har prøvet 500 gange, men har ikke formået at gøre ham kunsten efter. De ler.

Carl Aage er ofte blevet irettesat, når sjællænderen udtaler "meget" som "majet". Knud værner om det danske sprog, og minder stadigvæk om vigtigheden af ikke at udvande det for "majet". Humøret får en lussing midt i en gammel historie med et "Det nytter jo

FAKTA

VIL DU VÆRE FØLGEVEN?

Sommerfuglene - Den Frivillige Demensvenne-gruppe i Holstebro Kommune - blev oprettet i 2009 ved starten af demenscaféen 'Café Sommerfuglen'.

I januar 2015 startede gruppen som den første i Danmark følgevenne-ordningen, og antallet af frivillige steg til 40. I 2018 starter en middags-spise- og hyggeklub op, hvis der kan findes frivillige til at drive den.

Demenskonsulent Bente Nikolajsen har i alle årene været tilknyttet gruppen som supervisor.

De frivillige Sommerfugle bruger demensdagen/huskedagen, lørdag d. 23. september, til at oplyse om demens på Store Torv i Holstebro. Også i Ulfborg står en gruppe. Begge steder vil en demenskonsulent være til stede, og de frivillige orienterer om deres aktiviteter for mennesker med demens og deres pårørende.

Vil man vide mere eller være følgeven, kan man finde info på hjemmesiden www.sommerfuglene.dk

ikke noget alligevel". Tavsheden regerer kort - men længe - mens tristheden igen nærmer sig. Carl Aage er redningsmanden.

- Pollemænd finder en sten, siger han pludselig.

Knud lyser op.

- Pollemænd finder en hullet sten, irectesætter han.

- Han finder endnu én, siger Carl Aage.

- Så har han to, tilføjer Knud.

- Pollemænd finder en hullet sten, det er en ko. Ved middagstid finder han glad endnu en, nu har han to, retter Knud sig selv.

De nikker begge tilfredst. Det vers opdagede de sammen på Hjerl Hede.

Momentvis ligner Knud - Knud. Men der er længere imellem. Forleden aften var han igen læreren Knud, da han underviste de øvrige beboere i snurretoppens kunst. Han har selv lavet trælegetøjet. Det begyndte, da Lisbeth opfordrede ham til det, hvorefter han opholdt sig konstant i sit skur, hvorfra der ud af affaldstræ og den elskede bambus kom figurer i massevis. Han kom kun ind, når der skulle spises. Han forstørrede selv billederne på sin Apple-computer. Sådan blev han opslugt af projekter. For tiden gælder det sten.

- Han har det svært i store forsamlings nu. Han bliver frustreret, og så går han som den anden dag ud i gården for at samle sten, forklarer Lisbeth om den udvikling, hun ser.

- Jamen, Lisbeth, afbryder Carl Aage.

- Det er ikke anderledes hjemme hos mig, når der er dameselskab, og jeg erkender, at dette beriger mig ikke. Så går jeg også.

- Det er jeg glad for at høre, siger Lisbeth lettet.

Hun kalder det næsten for ubeskriveligt, hvad Carl Aage har betydet. Modsat har Knud beriget ham, siger Carl Aage, selvom det har en emotionel pris.

- Helt ærligt, så har det sommetider været svært for mig. Det allerværste var, når jeg ikke var nok. Når Lisbeth havde lovet at være hjemme, men var sent på den, så var der intet andet, der duede for Knud, siger Carl Aage.

De tanker er nu fjerne på værelset på Mellemtoften. Knud er i vigør. Fortæller om, hvor smuk Lisbeth var dengang, de mødtes for 20 år siden. Viser sit kongenummer med tryllevingen - en rillet pind med en propel for enden, som han med et blyant kan få til at rotere. Fortæller om sine fuglefotografier.

Alle er ekstra imponerede, da han lukker flere japanske sætninger ud, som han tilegnede sig i et tidligere job på den japanske ambassade. Der grines. Indtil Knud for sig selv mumler:

Hvad end de ord så betyder...